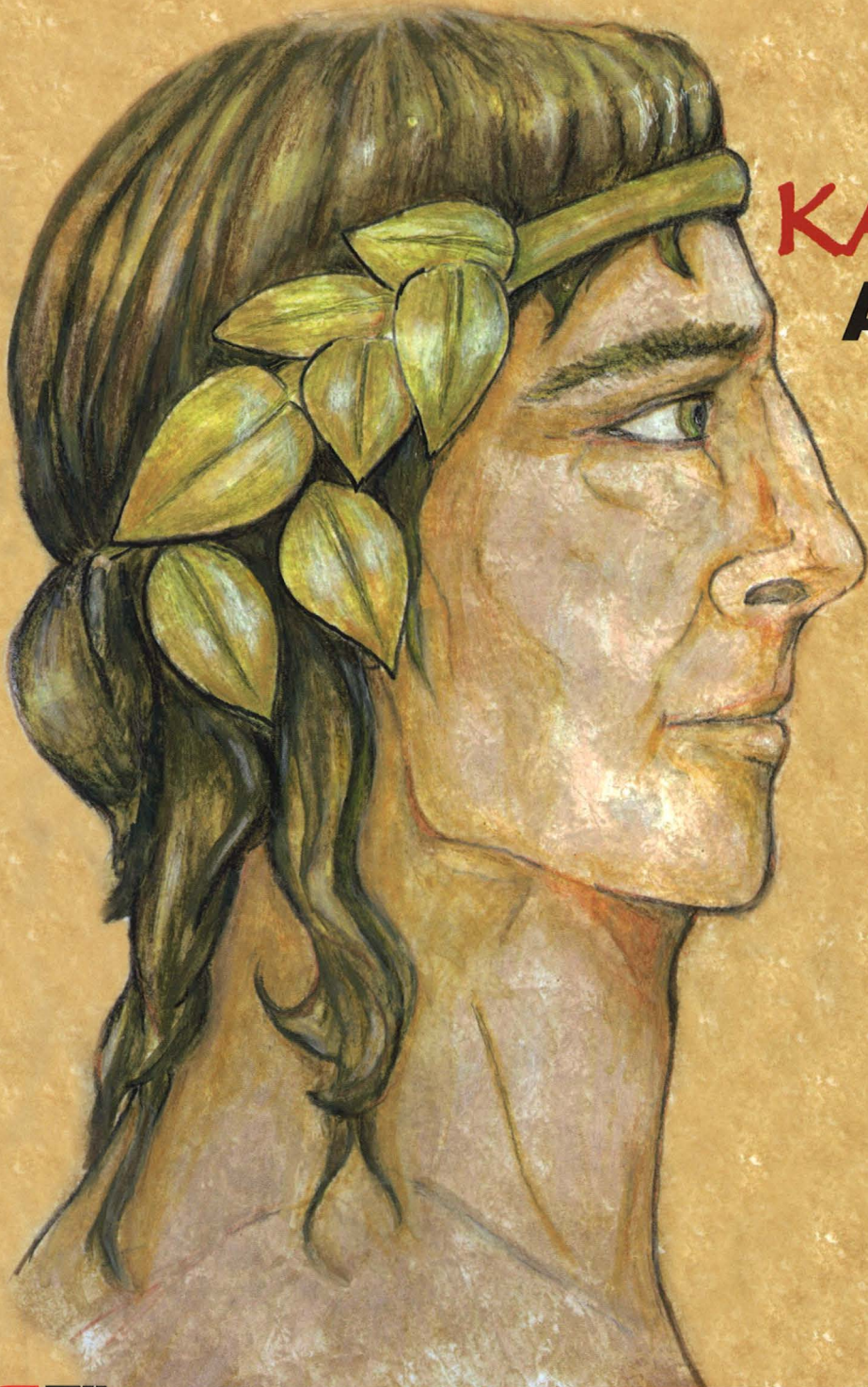

AKTÜEL Arkeoloji DERGİSİ

KASIM 2010 - 18 / 9.5 TL - KIBRIS: 11 TL

KARADENİZ ARKEOLOJİSİ

Gizemli Kralların Ülkesi
PAPHLAGONIA

Karadeniz'deki Hititler
NERİK-ZALPA

Karadeniz'in Efendisi
MITHRIDATES

Avrasyalı Atlı Göçebeler
İSKİTLER

Onbinlerin Dönüşü
ANABASIS

Karadeniz'in Seyyahı

Arrianus

İzmitli Flavius Arrianus'un, Periplus Ponti Euxini=Karadeniz Seyahati adlı eseri, MS 131-MS 137 yılları arasında yürüttüğü Kapadokya Eyaleti valiliği görevine başlamadan önce kaleme aldığı bir gezi yazısıdır. Esas itibariyle Arrianus'un, MS yaklaşık 131 yılında Roma İmparatoru Hadrianus'a (MS 117-MS 138) gönderdiği bir mektup içeriği taşır. Zira Arrianus, sadece güvenilir bir yönetici değil; aynı zamanda İmparator Hadrianus'un yakın arkadaşıdır. Bu bakımdan, onun bu yazısında, tıpkı MS 111-MS 113 yılları Pontus et Bithynia valisi Plinius'un, İmparator Traianus'a (MS 99-MS 117) yazdığı mektuplarda olduğu gibi, dönemin ve imparatorun bölge üzerindeki politikası yansıtılmaktadır.

Arrianus'un bu seyahatinin asıl amacı, Pontus sınırındaki Roma garnizonlarını denetlemektir. Yine de, Arrianus, bu görevi bir gezi olarak algılamış gözükür. Böylece gördüğü ve denetlediği bölgeleri, Hadrianus'un konuya ilişkin entelektüel ilgisini ve kültür seviyesini göz önünde bulundurarak, bir gezi yazısı ya da dostça bir mektup gibi, sade bir üslupla kaleme almıştır.

Arrianus, yolu üzerindeki kentlerin tarihine ilişkin açıklayıcı genel notlar düşer. Uğradığı kentler, adalar ve limanlardaki önemli yapılara, sanat eserlerine, heykellere, tapınaklara ve sunaklara değinirken yöreye ilişkin mitolojik anlatılara ve söylencelere de yer verir. Güzergâhı üzerindeki bölgelerin tarihi coğrafyası dışında, kentlerin ve ticaret merkezlerinin kendi zamanındaki ve eski durumları hakkında kısa ama başka kaynaklardan edinemediğimiz değerli bilgiler sunar. Sahil boyunca gezdiği, incelediği yerleşimlerin ekonomik, siyasi, sosyo-kültürel yapılarına ve yönetim sistemlerine ilişkin açıklayıcı notlar düşer. Karadeniz sahili ve kıyıya paralel uzanan dağlar boyunca ikamet eden çok çeşitli kavimlere, halklara, etnik

gruplara ve krallıklara ilişkin birinci elden bilgiler verir. Yazar ayrıca Karadeniz sahilleri boyunca yaptığı deniz yolculuğu sırasında geçtiği yerlerin topoğrafik ve hidrografik özellikleri ile aralarındaki mesafeler konusunda okuyucusunu bilgilendirir. Sahil kesiminde yer alan kentlerin, limanların, burunların, ticaret merkezlerinin ve ırmakların birbirlerine olan uzaklıklarını stadia olarak verir. Titizlikle saptanan bu ölçüler büyük ölçüde doğrudur. Limanların, gemilerin yanaşmasına elverişli olup olmadığı, büyük ya da küçük olduğu, kaç gemi alabileceği, terk edilip edilmediği, buralarda emporion (ticaret merkezi) olup olmadığı, kaç geminin demir atmasına olanak sağladığı; hangi rüzgârlarda buralara sığınmanın elverişli veya elverişsiz olduğu; hangi mevsimde demirlemeye elverişli olduğunu belirtir. Bunu yaparken, Karadeniz'de gezdiği bölgelerin flora-faunası ile güzergâhı üzerindeki ırmaklar, burunlar ve dağlara ilişkin gözlemlerini aktarır. Irmakların akış yönleri, sularının içilip içilemeyeceği, gemi taşımacılığına elverişli olup olmadıkları ve debileri konusunda okuyucusunu bilgilendirir. Ayrıca etnik grupların/kavimlerin, bölge ve kıta sınırlarının hangi ırmaklar tarafından belirlendiğinin altını çizer. Emin olmadığı konular üzerindeki çeşitli düşüncelere ve tartışmalara değinir ve yer yer kendi görüşlerini okuyucuya yansıtır.

Sonuç itibariyle Arrianus 'Karadeniz Seyahati' adını verdiği bu eserinde Antik Çağ Karadeniz Bölgesi'nin renkli bir haritasını gözler önüne sermektedir. ©

Yrd. Doç. Dr. Nihal Tüner ÖNEN
Akdeniz Üniversitesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü
Arrianus'un Karadeniz Seyahati -
Arriani Periplus Ponti Euxini
Çeviren ve Yorumlayan:
Murat ARSLAN
Odin Yayıncılık